SVEA HOVRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Remissyttrande

Datum	Diarienummer
2026-11-11	HSV 2026/791

Mark- och miljööverdomstolen

Klimat-och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet

Remiss av promemorian Ett nytt system för miljösanktionsavgifter
(dnr KN2026/01561)

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, har granskat förslaget utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta. Domstolen, som inte har anledning att ifrågasätta promemorians syfte att tillgodose EU-rättsliga krav, har följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Det kan sättas i fråga om inte vissa grundläggande bestämmelser, som nu föreslås placerade i förordning, i stället lämpligen bör meddelas i lag. Det gäller det som nu föreslås gälla enligt förordningens 2 kap. (men även 3 och 4 kap.) av vilka flera bestämmelser för närvarande återfinns i 30 kap. miljöbalken. I synnerhet 2 kap. 6 § i förordningen om storleken på sanktionen ter sig central.

För både fasta och rörliga miljösanktionsavgifter gäller strikt ansvar. En miljösanktionsavgift tas ut även om överträdelsen inte har begåtts med uppsåt eller av oaktsamhet. När bedömningen av storleken på den rörliga miljösanktionsavgiften görs föreslås däremot att subjektiva omständigheter, som uppsåt och oaktsamhet, ska påverka avgiftens storlek. Hänsyn ska även tas till andra föreslagna bedömningsgrunder.

Om vissa bestämmelser flyttar från lag till förordning förloras förarbetsuttalanden till dessa bestämmelser. Sett till detta förhållande, och till det större utrymmet för bedömning av avgiftens storlek, vore det önskvärt med förordningsmotiv till den nya förordningen om miljösanktionsavgifter, om bestämmelserna vid den fortsatta beredningen ändå bedöms lämpliga i förordning.

Krav på att beakta uppsåt och oaktsamhet i detta sammanhang kommer enligt promemorian delvis från EU-rätten, men förekommer också för sanktionsavgifter även om uttrycken framför allt återfinns inom straffrätten. Den föreslagna bestämmelsens konstruktion framstår som främmande med en kombination av objektiva och subjektiva omständigheter som

tillmäts betydelse när överträdelsens svårhetsgrad ska avgöras. Domstolen bedömer att det kommer att finnas ett stort behov av tillsynsvägledning för de myndigheter som enligt förslaget ska fatta beslut om rörliga miljösanktionsavgifter. Det kommer med största sannolikhet även att få konsekvenser för antalet överklaganden till domstol.

Överklagbarhet beträffande kommunala beslut

I avsnitt 6.3.1 sägs att om tillsynsmyndigheten är en kommunal nämnd bör en rörlig miljösanktionsavgift beslutas av länsstyrelsen. I samma avsnitt sägs att om länsstyrelsen gör en annan bedömning än nämnden i fråga om förutsättningarna för att besluta om miljösanktionsavgift och väljer att inte gå vidare med något beslut, bör länsstyrelsen kunna skriva av ärendet. Domstolen anser att det bör förtydligas om en kommun kan överklaga ett sådant beslut om avskrivning.

Återföring av vinst

I promemorian föreslås också att en ny sanktion om återföring av vinst ska införas. Även det är en konsekvens av reglering på EU-nivå. Någon motsvarande reglering finns inte sedan tidigare på miljörättens område, men förlagor kan sökas inom reglering av finansmarknaden. Av bedömningarna i promemorian framgår att myndigheten vid prövning ska göra en bedömning av den samlade sanktionen. Myndighet ska kunna avstå från att besluta om återföring om det samlade sanktionsbeloppet skulle framstå som oskäligt. Av promemorian framgår att bestämmelsens konstruktion kan komma att medföra relativt svåra bedömningar för myndigheten, t. ex att fastställa att vinst har uppkommit till följd av ett sådant förhållande som innebär att den kan leda till återföring. Även här kan ett behov av ledning och stöd finnas för den myndighet som har att tillämpa bestämmelserna.

Övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser behandlas knapphändigt (avsnitt 14). Det bör utvecklas vad som ska gälla för överträdelser begångna före ikraftträdandet, om de nyare bestämmelserna skulle innebära en lindrigare sanktion.

Konsekvenser för domstolarna

I avsnitt1 5.4 under rubriken Domstolar sägs att eftersom rörliga miljösanktionsavgifter kan innebära både högre sanktionsavgifter och mer komplicerade bedömningar än vad som följer av dagens regler, kan det förväntas att fler beslut kommer att överklagas. I samma stycke sägs att den målökning som för närvarande kan förutses bör rymmas inom domstolarnas befintliga anslag. Denna sistnämna slutsats kan enligt domstolens mening ifrågasättas mot bakgrund av beskrivningen av det nya systemet, som alltså kommer att innebära

högre avgifter och mer komplexa bedömningar och mest sannolikt ett ökat antal överklaganden. I sammanhanget kan vidare påpekas att bedömningen av domstolarnas behov av anslag måste göras tillsammans med övriga förslag som finns för närvarande och som berör mark- och miljödomstolarnas verksamhet i dess helhet.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättslagmannen Vibeke Sylten, hovrättsråden Kristina Dreijer och Frida Göranson samt tekniska rådet Anna-Lena Olsson.